

ESPOON VAMMAISNEUVOSTO
ESBO HANDIKAPPRÅD

Espoon vammaisneuvoston lausunto: Luonnos valtioneuvoston asetukseksi rakennuksen esteettömyydestä

Espoon vammaisneuvosto esittää, että esteettömyysnormien heikennysten sijasta normeja pikemminkin selkeytetään ja niiden rikkomisesta määrättäisiin taloudellinen sanktio. Lisäksi vammaisneuvosto esittää asetuksen pykälisiin tarkennuksia (kohdassa yksityiskohtaiset esitykset).

Yleiset perustelut

Taloudellinen näkökulma

Esteettömyyttä tarkastellaan nyt lähinnä taloudellisesta näkökulmasta, vaikka oikea-aikaisesti suunniteltuna ja toteutettuna esteettömyys nostaa rakennuskustannuksia hyvin vähän. Ongelmana nostetaan esiin asuntojen hinta tai vuokrien suuruus, vaikka näihin kustannuksiin vaikuttavat muut tekijät.

Esteettömyyden hintaa arvioidessa ei huomioida esteettömyyspuutteiden aiheuttamia kuluja yhteiskunnalle. Nykyisten normien mukaan ei rakennuttajan tarvitse välittää, vaikka esteettömyyspuutteista aiheutuisi suuriakin kustannuksia. Näitä kustannuksia ovat esimerkiksi erilaiset asunnonmuutos- ja tukipalvelukulut kunnille (vammaispalvelut). Esteettömyyspuutteista seuraa myös välillisiä kustannuksia, kuten rakennusten rajoittunut käyttö eri tarkoituksiin ja toimintarajoitteisten henkilöiden omatoimisuuden estyminen ja siitä johtuvat korvaavat tukitoimet.

Oikeuksien ja valinnanvapauden näkökulma

Esteellinen rakentaminen kaventaa ihmisten valinnanvapautta ja pahimmassa tapauksessa aiheuttaa kokonaisen ihmisryhmän sulkemiseen luonnollisen toimintaympäristön ulkopuolelle. Suunnitelmat opiskelija-asuntojen esteettömyysnormien tinkimisestä, on selkeä esimerkki siitä, miten esim. vammainen opiskelija siirretään muun opiskelijaryhmän ulkopuolelle. LE-WC:n sijoittaminen yleisiin tiloihin on selkeästi syrjintää.

Toimintarajoitteisten siirtäminen erityisasuntoihin normaalista asuntokannasta, on yhteiskunnallisesti erityisen huolestuttava kehitys. Tämä on vastoin yhdenvertaisuuden periaatetta, eikä myöskään edistä myönteistä asenneilmapiiriä.

Esteettömyys on välttämätöntä

Esteettömyys nähdään vain marginaalisen ihmisryhmän tarpeena, vaikka esteettömyys on välttämätön kaikille käyttäjille jossakin elämän vaiheessa. Jotkut tarvitsevat esteettömyyttä tilapäisesti (sairastuessa, loukkaantuessa), toiset pysyvästi (vammaiset) ja monet jossakin elämänsä vaiheessa (vanhukset, lapsiperheet). Näin tarkasteltuna tarve on 100 %. Tästä näkökulmasta esteettömyys tulisi nähdä yhteiskunnan toimintaa selkeästi parantavana ja tehostavana toimenä.

Hyvä suunnittelu – miten toteutuu käytännössä?

Esteettömyyden suunnittelu edellyttää esteettömyyden ymmärrystä ja arvostusta. Energia tulisi-kin suunnata tehokkaiden ja toimivien ratkaisujen suunnitteluun. Yhteistyö eri asiantuntijoiden kesken, unohtamatta loppukäyttäjiä, turvaavat esteettömyyden toteutumisen myös lopputuloksessa.

Yksityiskohtaiset esitykset

1 § Soveltamisala

Soveltamisalan tulisi sisältää myös rakennusten lähiympäristöt, jotka ovat merkittävä osa toimivaa esteettömyyttä. Esteettömyysketjun tulee olla kattava.

Pientalojen, rivitalojen ja muiden kytketyn pientalojen rajaamista asetuksen ulkopuolelle, osittain tai kokonaan, asettaa vammaiset henkilöt eriarvoiseen asemaan eri asumismuotojen suhteen. Lisäksi asuntojen muuttaminen myöhemmin esteettömiksi on usein mahdotonta ja aiheuttaa mm. kunnille lisääntyviä kuluja. Väestön ikääntyessä esteettömyystarpeet lisääntyvät ja aiheuttavat palveluntarvetta sekä tarvetta esteettömille asunnoille.

Ohjeistus on mielestämme varsin sekavaa, kun yksityinen ja julkinen tila ovat ohjeistettu samassa asetuksessa ja vielä samoissa pykälissä. Julkisten tilojen tulee olla selkeästi soveltuvia monenlaisille käyttäjille.

Kiinnitimme myös huomiota vaihteleviin termeihin. Termeissä tulisi lähtökohtana pitää sitä, että rakentamisella voidaan aiheuttaa ihmisille esteitä ja toimintarajoitteita, eikä suinkaan henkilö ole esteellinen. Asetuksessa tulee laajemmin huomioida, että ihmisillä on erilaisia toimintarajoitteita.

Ehdotamme, että rakennuslupa-asiakirjoihin veloitettaisiin lisättäväksi suunnitelma esteettömästä reitistä selityksineen.

2 § Rakennukseen johtava kulkuväylä

Pysäköintiä varten tulee varata liikkumisesteisille useampi LE-paikka, jotka ovat merkitty ISA tunnuksella. Lisäksi tulee huomioida saattoliikenteen tarpeet ja mahdollistaa ajoneuvon pysäköiminen saattoon varten.

Liikkumisrajoitteisten lisäksi tulee huomioida sokeiden ja heikkonäköisten tarpeet. Liikuntarajoitteisten autopaikat ovat välttämättömiä riippumatta siitä, onko järjestetty muita autopaikkoja.

Säännöksen tulisi koskea myös rivitaloa ja muuta kytkettyä pientaloa.

3 § Rakennuksen sisäänkäynnit

Ulko-oven edessä olevan tasanteen vapaan tilan tulee olla leveydeltään vähintään 1500 mm ja pituudeltaan vähintään 1500 mm (mielellään 2000 mm). Pituuden (etäisyys ovesta) tulee olla vähintään 2000 mm, jos kohtisuoraan ovea vastapäätä on alaspäin johtava porras tai luiska.

4 § Ovet

Viittauksen maankäyttö- ja rakennuslain 117 b §:n nojalla annetussa asetuksessa määritelty ulko-ovien, tuulikaappien ovien ja sisäisten käytävien osalta kaippaa tarkistusta. Käytännössä erilaiset pelastustehtävät ovat osoittaneet, etteivät tilat aina riitä ihmisten kuljettamiseen esim. paareilla.

Esitämme, että kaikkien ovien vapaaksi leveydeksi säädetään 900 mm, silloin suunnittelussa voidaan aina huomioida riittävän leveät ovet.

Ovien helppo avattavuus tulee määritellä tarkemmin.

Pidämme erittäin hyvänä, että parveke tai terassi säädetään myös esteettömäksi. Toisaalta myös asunosaunan tulisi olla esteetön, mikäli se asuntoon rakennetaan.

5 § Rakennuksen sisäinen kulkuväylä

Sisäisen kulkuväylän, joka on leveydeltään alle 1500 mm, osalta tulisi määritellä minimileveys. Pidämme myös 15 m matkaa varsin pitkänä. Kääntöpaikan tulisi olla esim. 8 m välein ja tuossa tilassa myös ohittaminen tulisi olla mahdollista. Esitetään, että kulkuväyliä tulee olla vähintään 1500 mm leveitä.

6 § Rakennuksen muut tilat

Pidämme eteiseen ja keittiöön asetettua 1300 mm kääntymistilaa liian pienenä, jos sitä tarvitaan asunnon esteettömyysmuutoksiin. Muutoinkin pidämme erittäin huonona, että vammaisten asunnot eriytetään muusta asuntotuotannosta.

7 § Luiska

Luiskassa tulisi olla myös käsijohteet sekä suojaireuna. Pitkissä luiskissa tulee aina olla myös välitasanne lepäämistä ja ohittamista varten. Esimerkiksi rollaattoreiden käyttäjien tulee päästä tasiselle lepäämään hetkeksi, vaikka luiska olisi loivakin.

8 § Hissi

Hissien osalta säädöstä tulisi tarkentaa.

Hissin korin vapaan sisätilan mitat tulee olla vähintään 1100 mm leveä ovisivultaan ja syvyydeltään vähintään 1400 mm. Tärkeää on, että myös oviaukon vapaa leveys on vähintään 900 mm.

9 § Yhteys tasoeron välillä muussa kuin asuinrakennuksessa

- ei kommentteja

10 § Yhteys tasoeron välillä asuinrakennuksessa

Kaikkiin uusiin rakennuksiin tulee asentaa hissi tai porrastin.

11 § Wc-tila muussa kuin asuinrakennuksessa

Wc-tilojen rakenteissa tulee huomioida erilaisten tukikahvojen tai nostimien kiinnitys seiniin tai kattoon.

Vapaa tila tulee määrittää myös wc-tilan ulkopuolelle, jotta kulku tilaan on helppo ja esteetön. WC:n sisällä tulee olla avustamiseen tarvittava tila (30 cm takaseinän wc-istuimen välissä) sekä WC-istuimen vieressä kummallakin puolella 80 cm.

WC-oven vapaan leveyden tulee olla vähintään 900 mm.

Mikäli rakennuksessa on valvontajärjestelmä, tulee WC-tilasta olla turvahälytysyhteys valvontaan, mutta myös tilan ulkopuolelle (merkkivalo).

12 § Muu hygieniatila muussa kuin asuinrakennuksessa

Pidämme erittäin tärkeänä, että uima-altaat varustetaan sekä nostimella, että luiskalla ja matala-askelmaisilla portailla. Nämä kaikki tarvitaan. Luiska ja portaat toimivat joustavasti käytössä, mutta nostin on hidas ja tarvitsee avustajia, omatoiminen käyttö on hankalaa lähes mahdotonta. Esimerkiksi ei ole tarkoituksenmukaista, jos moni suuri joukko (vaikka vanhusten vesijumpassa) joutuu turvautumaan nostimeen, omatoimisuuden sijaan.

13 § Wc- ja pesutila asuinrakennuksessa

Wc-tilojen rakenteissa tulee huomioida erilaisten tukikahvojen tai nostimien kiinnitys seiniin tai kattoon.

Avustamisen tarvittava tila on määriteltävä.

1300 mm pyörähdysympyrä ei ole riittävä ja esitämme, että sen tulisi olla 1500 mm.

Pidämme opiskelija-asuntojen koskevaa säännöstä erityisesti vammaisten valinnanmahdollisuutta rajoittavana ja syrjivänä.

14 § Kokoontumistilat

Kokoontumistilojen osalta tulisi huomioida toimintaesteisten henkilöiden toimiminen erilaisissa rooleissa, kuten esiintyjänä tai osallistujina. Lavat ja korokkeet tulee olla saavutettavia.

Kiinteiden kalusteiden osalta tulee huomioida vapaat kulkulinjat, pyörätuolien sijoittelu sekä avustajien paikat.

Äänentoiston osalta erityistä huolta tulee kiinnittää erilaisiin asiointipisteisiin.

15 § Majoitustilat

Pidämme esteettömien majoitustilojen 5 % osuutta erittäin pienenä ja riittämättömänä. Majoitustiloissa tulee huomioida muutkin toimintarajoitteet, esimerkiksi allergiset.

Jatkotoimenpiteiksi esitämme:

- Mahdollisuutta antaa vielä täsmennyksiä ja kommentteja sekä tehdä yhteistyötä asetuksen jatkosuunnittelussa.
- Toivomme, että saisimme tiedoksi seuraavan luonnosvaiheen ja lopullisen asetusehdotuksen mahdollisia kommentteja varten.

Espoon vammaisneuvoston puolesta

Pirkko Kuusela
Vammaisneuvoston puheenjohtaja

Lisätietoa Espoon vammaisneuvostosta: [Espoon vammaisneuvosto](#)

Liite: Espoon vammaispalvelujen kommentit